ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 12.12.2024 г.
COM(2024) 568 final

# ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

## Използване на нови информационни и комуникационни технологии за осигуряване на по-голяма прозрачност на пазара съгласно член 225, буква гв) от Регламент (ЕС) № 1308/2013 („Регламента за ООП“)

## 1. Въведение

В съответствие с член 225, буква гв) от Регламент (ЕС) № 1308/2013 (Регламента за ООП)[1] в настоящия доклад до Европейския парламент и Съвета се прави оценка на използването на нови информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и се разглежда въпросът дали те осигуряват по-голяма прозрачност на пазара.

Прозрачността спомага за по-ефективното функциониране на пазара, като улеснява обмена на пазарни сигнали между страната на предлагането и страната на търсенето. Наличието на повече информация за цените, производствените обеми, стоково-материалните запаси и т.н. на различните етапи от веригата на доставки би довела до множество предимства, като например:

1) разширяване на обхвата на публично достъпната информация, особено в междинните етапи на веригите на доставки, което би повишило доверието в работата на пазарите;

2) намаляване на асиметриите в преговорните позиции, по-специално тези, които засягат земеделските стопани, което би изравнило условията на конкуренция между участниците по отношение на достъпа им до веригите на доставки и, в по-общ план, до пазарите;

3) създаване на възможност за по-добро разработване на съответните икономически политики отвъд антиконкурентните практики[2].

Настоящият доклад до голяма степен се основава на констатациите от изследване на Комисията относно ролята на ИКТ за подобряване на прозрачността на пазара (изследването относно ИКТ)[3]. В изследването се описва и анализира потенциалът на различните ИКТ за подобряване на съществуващите системи на ЕС за данни относно пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост, както и за оценка на аспектите на управлението, които биха направили възможни потенциалните подобрения.

## 2. Приносът на информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост в ЕС за прозрачността на пазара

Информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост в ЕС, основана на Регламента за ООП, включва ISAMM (Информационната система за управление и наблюдение на селскостопанските пазари), създадена с Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/1185 на Комисията (Регламента относно ISAMM))[4], обсерватории на пазара и раздела „Пазари“ на портала за данни за

---

[1] Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) № 1234/2007, ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 671.

2Европейска комисия: Съвместен изследователски център и Ménard, C., Market transparency in food supply chain — Goals, means, limits [Прозрачност на пазара във веригата за доставки на храни — цели, средства, ограничения], Служба за публикации, 2018 г. https://data.europa.eu/doi/10.2760/285157.

[3] „Study on the role of information and communication technologies to improve market transparency“ [Изследване на ролята на информационните и комуникационните технологии за подобряване на прозрачността на пазара], предстояща публикация.

[4]Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/1185 на Комисията от 20 април 2017 г. за определяне на правила за прилагане на регламенти (ЕС) № 1307/2013 и (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета

хранително-вкусовата промишленост. ISAMM се използва за събиране на данни, а обсерваториите на пазара и порталът за данни за хранително-вкусовата промишленост се използват за разпространение на данни.

Тази система включва и данни от няколко други информационни източника, като Евростат (за производството, цените и търговията) и митническата система „Наблюдение“ на ГД „Данъчно облагане и митнически съюз“ (за ежедневния внос и износ).

### 2.1. Събиране на данни — ISAMM

ISAMM е една от информационните системи за събиране на данни в подкрепа на общата селскостопанска политика (ОСП). Пазарните данни се предоставят от държавите членки, а не пряко от отделните предприятия. Чрез ISAMM се изпращат около 4 650 съобщения месечно. Информацията се подава чрез стандартни формуляри, чието съдържание зависи от изискваните данни и честотата на докладване, която варира от седмична до годишна.

Данните, изпращани от държавите членки на Комисията, често се въвеждат ръчно в ISAMM от длъжностни лица на държавите членки. Понякога се качват файлове с данни, за да се попълнят отделни формуляри, или се подават xml файлове, за да се попълнят няколко формуляра наведнъж. Що се отнася до данните, които държавите членки събират от оригиналните източници, документите се подават главно от операторите в електронен формат чрез онлайн въпросници или формуляри.

### 2.2 Разпространение на данни — портал за данни за хранително-вкусовата промишленост и обсерватории на пазара

Разделът „Пазари“ на портала за данни за хранително-вкусовата промишленост[5] обхваща широк спектър от продукти. Повечето от специфичните за отделните сектори подраздели включват: i) набори от данни, обхващащи цените, производството и търговията; ii) информационни табла, в които са събрани ключови актуални данни за всеки сектор; както и iii) краткосрочна прогноза, включваща оценки за производството, потреблението и търговията за следващите месеци.

Порталът подпомага работата на обсерваториите на пазара на седем селскостопански продукта (мляко, месо, захар, полски култури, плодове и зеленчуци, вино и маслиново масло), както и на обсерваторията на пазара на торове и на наскоро създадената обсерватория за агрохранителната верига на ЕС. Тези обсерватории на пазара събират информация от своите членове и публикуват информация, анализи и протоколи от заседанията на управителния съвет на съответните си уебстраници[6]. Ролята и работните практики на обсерваториите на пазара на селскостопански продукти са описани в неотдавнашен доклад[7].

## 3. Оценка на настоящата информационна система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП

по отношение на уведомленията до Комисията относно информация и документи и за изменение и отмяна на няколко регламента на Комисията.

[5] https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/agricultural_markets.html.

[6] https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories_en.

[7] Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно обсерваториите на пазара на Съюза, COM(2023) 679 final от 31.10.2023 г.

### 3.1. С информационната система за продуктите на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП се гарантира цялостна прозрачност на пазарите въпреки някои слабости

Що се отнася до качеството на данните, със сегашната система по принцип се осигурява събирането на изчерпателни данни, които участниците във веригата за доставки на храни в ЕС считат за надеждни като цяло[8]. С нея се създава обща база от знания, която е в основата на икономическите и пазарните анализи и която е полезна при вземането на решения относно производството и инвестициите. Освен това тя предоставя необходимите данни за разработване на политики и по-нататъшни изследвания. Информационните системи за продуктите на хранително-вкусовата промишленост в основните държави извън ЕС не се различават съществено от системата на Съюза.

Въпреки това бяха установени няколко възможности за подобрение:

*Време и честота на актуализациите*

Въпреки че данните в информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП се актуализират често (седмично, месечно и т.н.), въвеждането на данни от източниците понякога се забавя поради изисквания за валидиране на качеството. Освен това публикуването може да бъде забавено поради административни стъпки, които не са автоматизирани, като например събирането на данни от държавите членки от съответните икономически субекти, предаването им на Комисията и окончателното им разпространение. Тъй като събирането и разпространението на данни на равнището на ЕС зависи от подаването на данни от всяка държава членка, като в някои случаи то може да бъде забавено поради горепосочените фактори, данните на ЕС понякога се публикуват по-късно от тези на някои държави извън Съюза.

*Надеждност на данните и поява на съществени грешки*

Въпреки цялостната надеждност на информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП и нейните вътрешни процедури за контрол на качеството, има вероятност да възникнат съществени грешки, когато на различни етапи от процеса се изисква данните да бъдат обработвани от човек.

Съпоставимостта на данните между държавите членки може да бъде несигурна поради различните използвани методики[9] (например една държава членка може да събира данни само от най-представителните оператори на пазара, а друга — от по-широка извадка от оператори), както и поради специфични национални характеристики (структура на пазара, различни характеристики на продуктите и др.).

*Достъпност на данните и лесното им използване*

Голямото мнозинство от потребителите на данни оценяват положително цялостната полезност на инструментите и платформите за разпространение на информация за продуктите на хранително-вкусовата промишленост. Те обаче посочват, че липсва яснота относно наличието на данни и метаданните (контекст, методика на събиране, обработка). Потребителите изразяват също така необходимостта от по-гъвкави функции за извличане/сваляне на данни.

[8] По данни, събрани от събеседвания със заинтересованите страни и проучвания, проведени за целите на изследването относно ИКТ.

[9] В член 9 от Регламента относно ISAMM се предвижда такава гъвкавост по отношение на методиките.

*Неспазване на задълженията за подаване на данни*

Въпреки че повечето органи на държавите членки изпращат нотификации навреме, не всички предоставят информация на Комисията в законовите срокове, което води до непълни данни и забавяния. Някои от държавите членки не са изпълнили всички свои задължения за събиране на данни. Степента на неспазване варира между държавите членки и видовете уведомления и е по-значителна за новите поредици от данни, които се изискват от 2021 г. насам.

*Пропуски в данните, които трябва да бъдат отстранени*

Някои видове данни в системата не са толкова изчерпателни. Що се отнася до запасите, въпреки неотдавнашното задължение за уведомяване за зърнените култури, маслодайните семена и продуктите от маслодайни растения, изглежда, че е трудно да се събират данни, тъй като според операторите тази информация е предмет на търговска тайна. Това пречи на полезността на тези данни да информират относно състоянието на продоволствената сигурност на ЕС. Що се отнася до търговията, данните за търговията в рамките на ЕС и пренасочването на международните потоци от ключови търговски центрове в Съюза не са включени в достатъчна степен в частта на системата за разпространение.

### 3.2. Нови предизвикателства пред информационната система за продуктите на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП

*Данни за секторите нагоре и надолу по веригата*

Въпреки че някои производствени суровини за селското стопанство вече са обхванати от информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост (като торовете, които имат собствена обсерватория на пазара, и семената, за които се събират данни за площта, производството и запасите), в системата има по-малко разработени данни за етапите нагоре по веригата на доставки (доставки на суровини), както и за етапите надолу по веригата (дистрибуция на дребно, потребление) в сравнение с данните за производството и в по-малка степен с тези за преработката.

Тъй като съществуват някои други публични и няколко частни системи, които събират данни за етапите нагоре и надолу по веригата, всяко разширяване на информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП, за да се включат секторите нагоре и надолу по веригата следва да бъде оценено по отношение на неговата добавена стойност. Следва да се избягва всяко възможно дублиране на събирани и разпространявани данни.

*Данни по време на криза*

По време на пандемията от COVID-19 стана ясно, че при криза обичайните закъснения в докладването са твърде дълги и че честото разпространение на навременни, прозрачни и основани на факти информация и данни е от съществено значение за поддържане на доверието на участниците във веригата за доставки на храни.

Понастоящем в информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост няма поток от данни, който да е специфичен за кризисни ситуации. В рамките на европейския механизъм за готовност и реакция при кризи в областта на продоволствената сигурност (EFSCM) се предоставят информационно табло и платформа за обмен на мнения, но не се предвижда събиране на данни за пазарите. В раздела „Система за предупреждение за храни“[10] се събират данни от други системи за ранно предупреждение за събития, свързани с метеорологичните условия, болести по животните, разходи за енергия, навло и др. Този механизъм се основава на качествена информация, предоставяна доброволно от икономическите оператори, а не на данни.

Включването на системи за бързо предупреждение, основани на автоматизирано наблюдение в реално време на критичната наличност, достъпност и приемлива цена на продуктите на хранително-вкусовата промишленост и евентуално на суровините на различни равнища на веригата на доставки, ще представлява значителна промяна в информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП.

## 4. Подобряване на прозрачността на пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост чрез по-добро използване на ИКТ

Развитието на ИКТ би предоставило възможности за преодоляване на някои от недостатъците на информационната система за продуктите на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП и следователно за по-нататъшно подобряване на нейния капацитет за осигуряване на прозрачност на пазарите.

### 4.1. Оптимизиране на съществуващата информационна система за продуктите на хранително-вкусовата промишленост

Използването на специфични технологични решения може да направи събирането и обработката на данни по-ефективни, по-специално чрез използване на вече налични данни във възможно най-голяма степен, избягване на дублиране на усилията на всички участници и пестене на ресурси.

Информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП може да бъде оптимизирана по няколко начина. Например чрез импортиране на данни, които вече са налични в други информационни системи. Това може да стане чрез свързване на информационните системи на Комисията с други системи, за да се осигури оперативна съвместимост между всички съответни системи. За целта са необходими технологични, организационни и евентуално законодателни мерки в допълнение към акта за оперативно съвместима Европа, който влезе в сила на 11 април 2024 г. с цел засилване на трансграничната оперативна съвместимост на информационните системи и сътрудничеството в публичния сектор в ЕС.

Според заинтересованите страни, с които са проведени консултации, шест основни новаторски решения биха могли да подобрят качеството на информацията, предоставяна от информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост:

1. Използването на ИКТ би могло да подобри настоящите процеси или да даде възможност за използване на нови автоматизирани системи за събиране и

[10] https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/food-alert-system.html.

управление на данни (обработка, съхранение и валидиране на данни). Примерите включват:

- Въвеждане на интерфейс за междумашинна комуникация (M2M), така че информацията да може да постъпва директно от системите на държавите членки към Комисията (чрез ISAMM). Това би допринесло както за навременността, така и за качеството на събраните данни, а също така би спомогнало за намаляване на административната тежест и разходите, свързани със събирането и валидирането на данни. За да се даде възможност за пълноценна междумашинна комуникация, трябва да се решат както семантични, така и технически предизвикателства, свързани с оперативната съвместимост[11].
- Автоматизиране на процесите на събиране на данни от операторите към държавите членки. Това може да включва интегриране на системите за събиране и валидиране на данни на държавите членки в системата на Комисията (ISAMM).
- Извършване на автоматизирани проверки на данните по предварително определени параметри, които биха спомогнали за гарантиране на надеждността на валидирането на данните по един по-систематичен начин.

2. Използването на съвременни инструменти на ИКТ, включително инструменти на изкуствения интелект (ИИ), може да подобри публикуването и споделянето на събраните данни, чрез:

- Гарантиране на по-добра достъпност и визуализация на данните, например чрез включване на директни връзки към оригиналните източници, предоставяне на информация за методите на събиране/изготвяне, използване на алтернативни системи за извличане, предоставяне на повече формати, които позволяват редактиране, и създаване на мобилна версия на уебсайта. Всички тези мерки биха спомогнали за подобряване на преживяването на потребителя на данните.
- Осигуряване на материали за разпространение, съобразени с нуждите на основните типологии потребители, като по този начин се повиши осведомеността за системата и наличните ресурси.
- Подпомагане на намаляването на рисковете от манипулиране на пазара поради „чувствителни към фактора време“ данни, до които участниците имат достъп преди другите и които могат да бъдат използвани за вземане на изгодни за стопанската дейност решения (напр. информация за ниско равнище на запасите може да подтикне някои участници да ускорят покупките си)[12].

[11] Подобни предизвикателства се разглеждат например в изследването за оперативна съвместимост, проведено в рамките на програмата „Цифрова Европа“, и в базите данни за сортовете растения (Списък с кодове на културите).

[12] Вж. също Регламент (ЕС) № 596/2014 (Регламент относно пазарната злоупотреба).

**Ролята на изкуствения интелект при събирането и разпространението на данни за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост**

Изкуственият интелект (ИИ)[13] е широко понятие, което обхваща приложения в областта на машинното самообучение (МС), дълбокото самообучение (ДС) и генеративния ИИ (генеративен ИИ)[14]. Дълбокото самообучение е подраздел на машинното самообучение и формира моделите за генеративния ИИ.

Понастоящем използването на ИИ в информационните системи за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост, управлявани от Комисията, като цяло е доста ограничено, въпреки че се осъзнава неговият потенциал. На други места Службата за селскостопански маркетинг (AMS) към Министерството на земеделието на САЩ проведе предварителни обсъждания относно това дали в системата за валидиране на данни да бъде включен ИИ.

Едно от ключовите приложения на ИИ, които се разработват, е използването на машинно самообучение за оценка на данни, извлечени от интернет (например чрез обучение на инструмента да разпознава артикули и да ги класифицира в съответствие с определенията на продуктите). Въпреки това може да е необходим контрол на качеството от човек, за да се прецизира наборът от данни, извлечен и усъвършенстван с тези инструменти.

Сред примерите за най-съвременни технологии с ИИ, използвани в други проекти, свързани с данни за пазара на селскостопански продукти, са:

- текущи проекти на ФАО, с които се проучват възможностите и предизвикателствата при използването на ИИ от различни организационни единици за подобряване на предоставянето и интегрирането на данни от дистанционно наблюдение;
- валидиране и анализ на данни в приложението „Data Bridges“ на Световната продоволствена програма, което има за цел бързото установяване на възникващи проблеми в областта на продоволствената сигурност, включително в индикаторите за ранно предупреждение, като например индикатора за предупреждение за скокове в цените (ALPS).

Освен предоставянето на пазарни данни някои частни доставчици експериментират с приложения с ИИ, за да предоставят прогнози въз основа на наличните данни. Например швейцарската Федерална служба по земеделие *(FOAG)* изготвя прогнози за цените на млякото на базата на ИИ за вътрешна употреба.

Напредъкът на генеративния ИИ и наличието на лесни за използване инструменти на ИИ ще позволят на повече организации да разработват или използват инструменти, основани на ИИ. По-конкретно, прилагането на изкуствен интелект в една информационна система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост може да бъде жизнеспособна възможност за автоматизиране на събирането, изчистването и анализа на данни, за създаване на обобщения и

[13] В ЕС ИИ е регламентиран в Акта за изкуствения интелект (Регламент (ЕС) 2024/1689 за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект), в който са предвидени ясни изисквания и задължения за разработчиците и внедрителите на ИИ за конкретни употреби на ИИ.

[14] Вж. обяснения на разликите между ИИ, МС, ДС и генеративен ИИ на следните адреси: https://synoptek.com/insights/it-blogs/data-insights/ai-ml-dl-and-generative-ai-face-off-a-comparative-analysis/ или https://www.sumologic.com/blog/machine-learning-deep-learning/.

визуализации и за разработване на прогнозни модели за добивите, цените и прогнозите за търсенето.

3. Те биха могли да позволят да се подобри събирането и обработката на данни от секторите, които са косвено свързани с веригите за доставки на селскостопански продукти, например логистиката и транспорта (като напр. наблюдение на морските превози в реално време). Технологиите, които стоят в основата на този тип решения, вече се разработват и използват от някои частни доставчици на данни[15] и международни организации[16].

4. Те биха могли да позволят да се подобри събирането и обработката на големи данни директно от земеделските стопанства благодарение на използването на агротехнологични решения от професионалните земеделски стопани, включително за прецизно земеделие. За да се подобри събирането на място на данни на равнището на земеделското стопанство, е необходимо да се работи повече върху посредниците за данни и потенциала на цифровите паспорти/портфейли на земеделските стопанства. Повишаването на събираемостта на пазарни данни и по-нататъшният обмен на данни между земеделските стопани също биха били от полза. Развитието в тази област следва да се следи отблизо, тъй като то може да открие нови възможности за събиране на данни. Например, както е обявено в европейската стратегия за данните, понастоящем се разработва общо европейско пространство на данни за селското стопанство, което да допринесе за създаването на единен пазар на данни, а в процес на изграждане е консорциум за европейска цифрова инфраструктура, който ще насърчава въвеждането и използването на т.нар. цифрови паспорти/портфейли в селското стопанство.

5. Способността на ИКТ да събират данни за секторите нагоре и надолу по веригата може да бъде увеличена чрез разширяване на практиката на извличане на данни от интернет[17]. Автоматичното извличане на пазарна информация (често чрез използване на ИИ) от различни онлайн източници е икономически ефективен метод за събиране на данни, който се използва все по-често. Особено в етапите надолу по веригата, като например цените на потреблението и цените на дребно, които са по-силно изложени на онлайн въздействие, извличането на данни от интернет дава възможност за автоматизиране на процесите на събиране на данни, като позволява наблюдение в реално време или почти в реално време на пазарна информация от различни източници, обхващаща широк спектър от онлайн източници, включително уебсайтове, платформи на социални медии и онлайн места за търговия. Сред предизвикателствата, свързани с извличането на данни от интернет, обаче са трудности при валидирането на данните (само много структурирана и усъвършенствана система от проверки

[15] Например решения за данни за веригата на доставки за доставчиците, купувачите и доставчиците на услуги в сектора на пресните продукти.

[16] Например за проследяване на плавателни съдове в реално време с цел наблюдение на морската търговия със зърно и пшеница и продоволствената сигурност: https://globaltradedata.wto.org/real-time-data

[17] Извличането на данни от интернет вече се използва от Комисията в Европейската обсерватория на пазара на продукти от риболов и аквакултури (EUMOFA), която разполага с изработен по поръчка инструмент за извличане на данни за цените на дребно: https://eumofa.eu/

може да гарантира надеждността и представителността на събраните данни) и правни въпроси (например защита на данните). За секторите нагоре по веригата извличането на данни от интернет е по-малко обещаващо, предвид факта, че надеждните и представителни цени на суровините са по-малко достъпни онлайн.

6. Що се отнася до данните по време на криза, чрез използването на ИКТ биха могли да се подобрят възможностите за предаване на данни в реално време, да се създадат специални канали за комуникация и вероятно да се подобри прогнозният анализ. Тези данни могат да бъдат от решаващо значение по време на кризи, особено ако са подкрепени от нови потоци за събиране на данни ad hoc и са интегрирани в специална система за бързо предупреждение, която съчетава данни от редица други информационни системи, както публични, така и частни, и има интегрирани функции за задействане. Такива задействащи механизми биха могли да включват показатели за данни, свързани с измерването на показателите за наличност/достъпност на храните, например критично равнище на запасите, време за транспортиране или забавяне на границата и др. Наличието на такава система за бързо предупреждение би позволило на стопанските субекти, а също и на потребителите, да се подготвят за евентуални смущения във веригата на доставки.

**4.2. Условия за успешно разработване на технологични решения**

Набелязаните по-горе ИКТ решения могат да бъдат полезни само ако прилагането им е осъществимо, което зависи от следните условия:

1. За широкомащабното преустройство на системите за събиране и валидиране на данни за хранително-вкусовата промишленост ще е необходимо съдействие от страна на Комисията и на всички държави членки, както и координация между тях и значителни инвестиции в технологии. Това е особено важно в случая с ISAMM, тъй като събирането, агрегирането и валидирането на данни се извършва изцяло от държавите членки и следователно зависи от тяхната ангажираност. Това е област, в която хармонизирането на информационните системи носи най-голяма добавена стойност чрез автоматизиране на процесите и повишаване на тяхната ефективност. Това препроектиране на системите за събиране и валидиране на данни следва да не се извършва изолирано и следва да не създава паралелни или дублиращи се системи. То следва да се обвърже с разработването на механизми за управление и споделяне на данни в хранително-вкусовия сектор, като се вземат предвид ползите от по-активното споделяне на данни в сектора и между него и други сектори.

2. Трябва да се оценят разходите за създаване на различни информационни системи с различен обхват и оперативност. В настоящия доклад не е включена оценка на разходите, тъй като има твърде много променливи за такъв изчерпателен анализ. Повечето заинтересовани страни и експерти не бяха в състояние да предоставят приблизителни оценки на разходите за създаване на

споменатите ИТ решения, като има само ограничени данни за такива разходи в миналото[18].

3. Системите за данни трябва да се проектират с оглед на потребителя. Причините, поради които потребителят търси и използва данни за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост, ще окажат влияние върху възприемането на тяхната актуалност и обхват. Въпреки че степента на подробност и честотата на данните, предоставяни от настоящите системи, като цяло са достатъчни за дългосрочен пазарен анализ, академични изследвания и изготвяне на политики, те обикновено са недостатъчни за вземане на ежедневни бизнес решения или за сложни системи за извършване на сделки на финансовите пазари.

4. По отношение на подаването на данни, деанонимизирането на поверителни търговски данни е проблем за частните оператори. Данните за запаси, търгувани обеми и цени се считат за особено чувствителни от стопанските субекти, тъй като нарушаването на сигурността на тези данни може да застраши конкурентната им позиция. Постигането на баланс между подобряването на прозрачността на пазара и защитата на поверителността на операторите може да доведе до: i) правна и ИТ защита на поверителността; ii) засилен диалог и сътрудничество между заинтересованите страни по веригата на доставки и Комисията; iii) включване на неправителствени институции, като например публични изследователски институти; и iv) използване на модел на „технология за повишаване на поверителността“ (деперсонализирана система, която използва входни и изходни данни за генериране на полезна информация, без да се познава вътрешното ѝ функциониране) в процеса на обработка на данните.

5. И накрая, законодателството на ЕС относно информационните системи за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост и използването на ИКТ трябва да бъде ефективно, актуализирано (например по отношение на поверителността, защитата на личните данни, използването на ИИ и т.н.) и да се прилага и изпълнява последователно в целия Съюз.

**5. Заключения и по-нататъшни разисквания**

В помощ на дискусията по политиката в настоящия доклад са представени основните характеристики на информационната система за продуктите на хранително-вкусовата промишленост в рамките на ООП, някои от предизвикателствата, пред които е изправена тя, и някои потенциални решения, основани на ИКТ, които биха могли да допринесат за справяне с тези предизвикателства.

Съществуващите информационни технологии биха могли да помогнат за подобряване на няколко аспекта на информацията за пазарите на продукти на хранително-вкусовата

[18] Например разходите за създаване на американската система за високочестотно задължително докладване на пазарни данни в животновъдния сектор, основаваща се на Закона за задължителното докладване на данни за животновъдството от 1999 г. (LMRA), се оценяват на около 2 милиона щатски долара (1999 г.). По данни на Службата за селскостопански маркетинг на САЩ оперативните разходи на LMRA включват 15—20 докладчици и одитори, както и 1 милион щатски долара годишно за ИТ поддръжка.

промишленост. Например ИКТ биха могли да помогнат за разширяване на обхвата на настоящата система чрез автоматизиране на събирането и разпространението на данни, както и чрез разширяването ѝ до сектори и етапи, които понастоящем не са обхванати. Освен това по-нататъшното интегриране на информационните системи на ЕС и на национално равнище за продуктите на хранително-вкусовата промишленост чрез междумашинно взаимодействие също ще допринесе за развитието на единно пространство за данни за селското стопанство в Европа. За това интегриране обаче ще са необходими значителни финансови и административни инвестиции. И накрая, ИКТ биха могли да помогнат за събирането и обработката на пазарни данни по време на криза, когато данните трябва да се актуализират често и да се предоставят с минимално закъснение.

Тъй като в частния сектор вече се използват най-съвременни ИКТ или техни елементи, насърчаването на публично-частните партньорства за разработване на решения за данни за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост заслужава по-нататъшно проучване. То ще спомогне за подобряване на качеството и достъпността на данните по рентабилен начин.

Благодарение на технологичния напредък бъдещите ИКТ имат огромен потенциал да подобрят ефективността на информационната система за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост. ИИ може да помогне за автоматизиране на работния процес на обработка на данни, като го направи по-бърз, по-точен и по-ефективен. Алгоритмите на ИИ и машинното самообучение могат да управляват големи обеми от данни и да са в състояние да разбират сложни модели, които може да убягват на хората. Въпреки че ИИ все още не се използва достатъчно в областта на данните за пазарите на продукти на хранително-вкусовата промишленост, неговата роля със сигурност ще нараства в бъдеще.